

رصد مؤلفه‌های ناظر بر پیشرفت جامعه در صحیفه نور امام خمینی

(ره) با رویکرد فازی

علی اصغر سعدآبادی^۱، شب‌نم نوروزی کهرایی^۲

چکیده

پژوهش حاضر بر آن است تا به تحلیل گزاره‌های ناظر بر پیشرفت و تعالی جامعه در پرتو رهنمودهای امام خمینی (ره) در دوران قبل از انقلاب اسلامی بپردازد. لذا در این پژوهش و در گام اول، به منظور شناسایی گزاره‌های ناظر بر پیشرفت و تعالی جامعه، متن نه جلد اول تفسیر نور که دربرگیرنده فرمایشات حضرت امام در دوران قبل از انقلاب شکوهمند اسلامی است، با استفاده از روش متن‌کاوی، مورد تحلیل واقع قرار گرفت. در گام دوم و برای کامل کردن اطلاعات و بررسی تک‌تک داده‌ها و همچنین روابط احتمالی بین آنها از روش داده‌کاوی نیز استفاده کرده ایم. در گام سوم، طی فراگرد گردآوری و تحلیل داده‌های پژوهش، با بهره‌گیری از مصاحبه‌هایی نیمه ساختاریافته با خبرگان منتخب، داده‌های اولیه پژوهش که معطوف به شناسایی گزاره‌های پیشرفت و تعالی در عرصه‌های پیشرفت و تعالی انسانی، محیط‌زیست، پیشرفت سیاسی و پیشرفت و تعالی اقتصادی در سیره امام خمینی (ره) بودند، گردآوری شد. در گام چهارم، متن پیاده شده مصاحبه‌ها چندین مرتبه مورد مطالعه و بازبینی قرار گرفت و ۱۳۲ کد اولیه شناسایی و استخراج گردید. سپس در گام پنجم، کدهای اولیه با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA چندین مرتبه مورد تحلیل و بازبینی قرار گرفته و ۱۱۲ مولفه مورد اجماع قرار گرفت؛ سرانجام در گام ششم، جهت آزمون نتایج از تکنیک دلفی فازی استفاده شد. در نهایت ۱۴ مضمون پایه پیشرفت اقتصادی، ۳۴ مضمون پایه پیشرفت اداری و سیاسی، ۳۷ مضمون پایه پیشرفت و تعالی انسانی و ۳ مضمون پایه تعالی محیط زیست، از مجموعه داده‌ها شناسایی گردید. نوع پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و روش آن بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی و از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، کلیه خبرگان و متخصصان علوم اسلامی، علوم اقتصادی، مدیریت دولتی، مدیریت تطبیقی و

^۱ دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری علم و فناوری دانشگاه تهران

alisadabadi@ut.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دولتی دانشگاه تهران

sh_norouzi@ut.ac.ir

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

ارده‌بشت و خرداو ۱۳۹۳

توسعه، مطالعات سیاسی، مدیریت خط مشی گذاری، علوم اقتصادی و علوم زیست‌محیطی هستند که در حیطه پژوهش، صاحب رای و صاحب نظرانند. نمونه آماری پژوهش، مشتمل بر ۲۳ نفر از اساتید مجرب و صاحب نظر در حیطه‌های فوق‌الذکر از حوزه علمیه قم، حوزه علمیه تهران، دانشگاه تهران، دانشگاه تربیت مدرس، مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دانشگاه علامه طباطبایی و دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام) در حیطه‌های فوق‌الذکر بوده که به روش گلوله برفی انتخاب گردیده‌اند.

واژگان کلیدی: الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، پیشرفت سیاسی، پیشرفت اقتصادی، تعالی انسانی، پیشرفت پایدار، رویکرد فازی، صحیفه نور

۱- مقدمه

انسان با وجود توسعه و پیشرفت‌های خیره کننده در عرصه‌ی زندگی مادی، به لحاظ غنای درونی و معنویت، پسرقت می‌کند؛ گویی پیشرفت‌ها و داشته‌های بیرونی به هزینه از دست دادن شخصیت انسانی فراهم شده است. نویسندگان بر این باورند که یکی از علل این بحران، اتخاذ روش‌های توسعه‌ی متعارض با فطرت انسانی است؛ روش‌هایی که مبتنی بر عقلانیت ابزاری و با نگاهی صرفاً تجربی به انسان پا به عرصه وجود گذاشته‌اند و انسان‌هایی که به اندک بهای رفاه مادی، بردگی این روش‌ها را پذیرفته‌اند. گویا انسان‌ها، وجود خود را در گرو این روش‌ها می‌دانند؛ بی توجه به آنکه این روش‌ها آفریده دست خودشان است.

تحقیق پیرامون مباحث توسعه و پیشرفت چه در سطح بین‌المللی و چه در سطح ملی سابقه‌ای دیرین دارد و پیوسته مورد توجه اندیشمندان بزرگ کشورها بوده و هست. در کشور ما نیز لزوم توجه به این موضوع سبب گشته تا پژوهشگران در این حوزه به دنبال یافتن الگویی متناسب با زیرساخت‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جامعه برآیند لذا به منظور نیل به این هدف بهره‌گیری از رهنمودهای شخصیت‌های شاخص ملی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار می‌باشد. این تحقیق نیز به منظور برداشتن گامی در جهت یافتن الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در پرتو رهنمودهای امام خمینی(ره)، رهبر کبیر انقلاب اسلامی شکل گرفته است.

۲- بیان مسأله

اسپنسر^۳ مسیر واحدی را برای تکامل و توسعه قائل است و جوامع غربی را در این جهت قافله سالار تمدن بشری می‌داند. آن چه که اهمیت دارد توجه به این نکته است که از این دیدگاه همه جوامع در مسیر تکامل خود از قواعد و قوانین یکسانی پیروی می‌کنند. اگوست کنت^۴ نیز با بیان مراحل سه گانه تکامل جوامع، غرب را پیش کسوت تمدن‌ها دانسته و بر این عقیده است که همه تمدن‌ها در مسیر تکامل خود به سوی تمدن غرب در حرکتند و غرب تعیین کننده سمت و سوی توسعه و تکامل جوامع بشری می‌باشد. از این دیدگاه جهان سوم امروز در وضعیت دیروز جوامع غربی به سر می‌برند و از همان عقبه‌ها و گردنه‌هایی عبور خواهند کرد که غربیان قبلاً از آن‌ها به سلامت جسته‌اند. اما باید توجه داشت که مدل‌های توسعه پیاده شده در کشورهای پیشرفته غربی، نمی‌تواند عیناً در کشورهای در حال توسعه پیاده شوند؛ زیرا این مدل‌ها، پیش‌زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، مذهبی این کشورها را در نظر نمی‌گیرند (سعدآبادی الف، ۱۳۹۲: ۴۸). در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، که به دنبال مدلی مناسب و برخاسته از ریشه‌های مذهبی، تاریخی و فرهنگی هستند نیازمند بررسی آثار و اندیشه‌های بزرگان آن جوامع هستیم تا با استفاده از رهنمودهای آنان بتوانیم مدلی شایسته در جهت پیشرفت پایدار ارائه نماییم (ایوبی، ۱۳۷۷: ۴۲). لذا در این پژوهش سعی در رصد گزاره‌های پیشرفت در سیره بنیانگذار انقلاب اسلامی ایران کردیم.

۳- ضرورت انجام تحقیق

کشورهای در حال توسعه باید توجه داشته باشند که تقلید کورکورانه از مدل‌ها و الگوهای غربی، پیشرفت و تعالی را برای آن‌ها به همراه نخواهد داشت چرا که مفاهیم غربی زاییده برخی رویدادهای مهم تاریخی جوامع غربی است. کشورهایی که چنین رویدادهایی را به خود ندیده‌اند راه دیگری را در پیش خواهند گرفت و نمی‌توان این نهادها و مفاهیم را به این جوامع تحمیل کرد. توجه به ساختارهای اجتماعی موجب می‌شود که مفاهیم و نوآوری‌های مربوط به هر تمدن در ظرف مکانی و زمانی خود تحلیل و ارزیابی گردد و از تعمیم عجولانه دستاوردهای یک تمدن به دیگر تمدن‌ها جلوگیری شود. بدین ترتیب به جای تعمیم الگوهای توسعه غربی نیازمند شکل دهی الگوهای ایرانی- اسلامی پیشرفت بر

³ SPENSER

⁴ COUNT

می‌نای زمینه‌های مذهبی، فرهنگی و تاریخی خود هستیم. با تحلیل محتوای صحیفه نور امام خمینی (ره)، می‌توان متوجه اهمیت مبحث پیشرفت و تعالی از دیدگاه امام شد.

۴- اهداف اساسی از انجام تحقیق

- ۱- ارائه راهکارهای پیشنهادی برای نیل به پیشرفت با الهام از اندیشه‌های امام خمینی (ره)؛
- ۲- استخراج محتوا (مؤلفه و شاخص‌ها) برای مفاهیم و سازه‌های پیشرفت و تعالی با الهام از آموزه‌های امام خمینی (ره).

۵- پیشینه‌ی تحقیق

یکی از مباحث مطرح در دهه‌های اخیر که توجه صاحب نظران عرصه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی را به خود مشغول کرده است، مقوله پیشرفت می‌باشد؛ پیشرفت با دارا بودن مفهومی چند بعدی، علاوه بر بعد اقتصادی، سایر ابعاد نظام اجتماعی را نیز متأثر می‌سازد (صادقی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۰). پیشرفت، تغییرات بنیادی در زندگی اقتصادی و اجتماعی انسان‌های یک جامعه است که در یک فرآیند ارادی اتفاق می‌افتد (محمودی و ماجد، ۱۳۹۱: ۴۸).

رویکردهای پیشرفت که به طور خاص بعد از جنگ جهانی دوم نمود یافته‌اند، براساس مطالعات مالکوم گیلیس، جرالدمیر و جوزف استیگلیتز، ریچارد پیت و الین هارت ویک می‌توان در چهار برش زمانی نشان داد. دوره ۱۹۷۰-۱۹۴۵، که در آن توسعه به مثابه رشد اقتصادی در نظر گرفته می‌شد و ادبیات پیشرفت مبتنی بر پارادایم مدرنیزاسیون بود که رشد را فرایندی خطی می‌دانست. اما در اواخر دهه ۶۰ مشاهده گردید که به رغم رشد سریع اقتصادی؛ مسائلی چون فقر، بیکاری، نابرابری اقتصادی، شکاف اجتماعی و ... رو به فزونی نهاد که این امر موجب انجام مطالعات گسترده‌ای پیرامون سیاست‌های پیشرفت در راستای تنظیم رابطه رشد و توزیع شد. به همین دلیل در دوره ۱۹۸۰-۱۹۷۰، توجه به ابعاد اجتماعی پیشرفت از منظر اقتصاد سیاسی صورت گرفت. در ۱۹۸۰-۱۹۹۰ نیز خصوصی سازی و تعدیل ساختاری در کانون توجه قرار گرفت و بانک جهانی و صندوق بین المللی پول کمک‌های خود به کشورهای در حال توسعه را مشروط به پذیرش اصلاحاتی ساختاری از سوی آنها کردند. سرانجام دوران بعد از سال ۱۹۹۰، که در آن پیشرفت انسانی به عنوان یک پارادایم غالب

پیشرفت مطرح شد. در این دیدگاه بر پیشرفت قابلیت‌های انسانی و محور قرار گرفتن انسان در فرایند پیشرفت تأکید می‌شود. از منظر این دیدگاه فرآیند بسط انتخاب‌های «پیشرفت عبارت از انسانی در بستر فضای اجتماعی قابلیت‌زا است» برای دستیابی به زندگی بهتر (غفاری، همکاران، ۱۳۸۸: ۱۲۴-۱۲۶). چنین تعریفی از پیشرفت به همراه مؤلفه‌هایی مانند انتخاب انسانی، بستر اجتماعی و دستیابی به زندگی بهتر، در اسناد توسعه‌ای کشور ما نیز مورد توجه قرار گرفته‌اند. به عنوان مثال در سند چشم‌انداز بیست ساله کشور بیان شده که جامعه ما باید به چنین ویژگی‌هایی دست یابد: توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها، و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی؛ برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی؛ برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست (امیری و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۷-۸۶).

با توجه به نقائص برشمرده در الگوهای پیشرفت تجویزی غرب، این الگو نمی‌تواند جمهوری اسلامی ایران را با اهداف و ارزش‌های متعالی آن منطبق نماید. بر این اساس، الگوی پیشرفت همانطور که ذکر شد، باید دو ساحتی باشد، چرا که انسان اسلامی، خود موجودی دو ساحتی است. این انسان باید تحت لوای الگویی به تعالی برسد، که خودمتعالی باشد و به نظر الگوی اسلامی ایرانی تشریح شده در چهار عرصه فکر و اندیشه، علم و فناوری، زندگی و معنویت و با دو محتوای اسلامی و ایرانی، منطبق بر این خواسته خواهد بود (عباسی و اسماعیلی، ۱۳۹۱). و با توجه بر تأکیدات سند چشم‌انداز بیست ساله بر تناسب پیشرفت با مقتضیات فرهنگی، تاریخی و متکی بر ارزش‌های اخلاقی، اسلامی، ملی و انقلابی می‌بایست الگویی متناسب با این ویژگی‌ها برای پیشرفت در نظر گرفت که این الگو تحت عنوان الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت، شناخته می‌شود. که طبق فرمایشات مقام معظم رهبری (۱۳۸۹)، الگوی ایرانی اسلامی، یعنی یک نقشه جامع. بدون نقشه جامع دچار سردرگمی خواهیم شد. این الگو نقشه جامعی است؛ به ما می‌گوید که به کدام سمت و برای کدام هدف داریم حرکت می‌کنیم. تدوین الگوی پیشرفت باید مبتنی بر سبقه فرهنگی و دینی هر ملتی باشد. در

تدوین این الگو باید ابتدائاً داشته‌ها و ظرفیت‌های تاریخی خود را مدنظر قرار داده و مبتنی بر آن‌ها و داشته‌های کنونی، روند نیل به آرمان‌ها و ایده‌آل‌های خود را ترسیم نماییم. با توجه به اینکه در فرهنگ اسلامی ایرانی ما برخلاف دیگر فرهنگ‌ها و تمدن‌ها، قله‌ها و شاخص‌های فراوانی وجود دارند، نگاه به مسیر زندگانی آن‌ها می‌تواند ما را به دستیابی به ایده‌آل‌ها کمک نماید (حاجی زاده عمران و امینی فر، ۱۳۹۱). مفهوم ایرانی اسلامی پیشرفت سه مرحله تطور مفهومی را پشت سر گذارده است. این مراحل یک سیر تکاملی را طی کرده و از سطح شعائری-ظاهری به سطح عمیق‌تر محتوایی-کمی رسیده و از سطح محتوایی به سطح پیشرفته مبنایی-کیفی نائل آمده است (طالبی، ۱۳۹۱).

در ایران، عده‌ای از متفکران و نظریه پردازان بومی، به نقد نظریات توسعه غربی پرداختند و آن را در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بررسی کردند و مطابق شرایط و اقتضات فرهنگی و اعتقادی جامعه خود، طرح جدید و الگوی مناسبی را ارائه دادند. در بین این افراد، برجسته‌ترین فرد، امام خمینی است که با دریافت جامع از این، استفاده از معارف دست اول قرآن و اهل بیت، تلفیق تجارب گذشتگان، درک تاریخی از الزام‌ها و نیازها و تحولات جامعه و پرکردن شکاف‌ها، رفع گسستگی‌ها و ایجاد پیوند بین فرهنگ و تفکر جامعه معاصر با فرهنگ و تفکر گذشته و احیای دیانت اسلام در وجوه سیاسی و اجتماعی فردی و جمعی، دنیوی و اخروی، مادی و معنوی، توانست الگویی عملی را در زمینه نوسازی و پیشرفت جامعه در ابعاد مختلف ارائه کند. الگوی پیشرفت حضرت امام خمینی در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی قابل بررسی است (فوزی و معینی پور، ۱۳۸۸: ۶۵-۶۴) که شاهد آثار پژوهشگران ایرانی من باب نظریات امام در رابطه با هریک از ابعاد الگوی توسعه‌ای ایشان هستیم.

در مقاله‌ای تحت عنوان "مبنایی و اهداف پیشرفت سیاسی از دیدگاه امام خمینی"، بیان شده است که امام هدف غایی پیشرفت سیاسی، را آنگونه که متفکرین غربی اعتقاد دارند، صرفاً مادیات و اصالت لذت و دنیاگرایی نیست؛ بلکه هدف اصلی پیشرفت با هدف زندگی انسان گره خورده و آن، چیزی جز تحقق مکتب توحید نیست. با این بیان مشخص است که مبنایی نظری حضرت امام با متفکرین غربی اختلاف ماهوی دارد. در نظر حضرت امام، دو دسته هدف برای پیشرفت سیاسی قابل بیان است؛ هدف غایی، یعنی تحقق مکتب الوهیت که در رأس سایر اهداف وجود دارد و تمام تلاش انبیا و اوصیا برای آماده سازی

جوامع برای نیل انسان به سوی این هدف بوده و اهداف میانی که زمینه را برای رسیدن انسان به هدف غایی آماده می‌کنند (فوزی و معینی پور، ۱۳۸۸). لک زایی و اسم حسینی نیز در "الگوهای پیشرفت سیاسی با تأکید بر اندیشه امام خمینی (ره)" پیشرفت سیاسی را برخاسته از بنیان‌ها و اصول اسلامی و الهی مبتنی بر مشارکت حداکثری تک‌تک شهروندان می‌داند و بیان می‌کند که الگوی امام در پی سعادت دنیوی، اخروی و بهبود وضع مادی و تعالی معنوی انسان و جامعه، با جهت‌گیری تقرب به خداوند و خشنودی اوست (لک زایی و اسم حسینی، ۱۳۹۱: ۳).

۶- روش تحقیق

پژوهش حاضر بر آن است تا به بررسی توصیفی-تحلیلی گزاره‌های ناظر بر پیشرفت و تعالی جامعه در پرتو رهنمودهای امام خمینی (ره) در دوران قبل از انقلاب اسلامی بپردازد. لذا در این پژوهش و در گام اول، به منظور شناسایی گزاره‌های ناظر بر پیشرفت و تعالی جامعه در پرتو رهنمودهای امام خمینی (ره) در دوران قبل از انقلاب اسلامی، متن نه جلد اول تفسیر نور که دربرگیرنده فرمایشات حضرت امام در دوران قبل از انقلاب شکوهمند اسلامی است، با استفاده از روش متن‌کاوی^۵، مورد تحلیل واقع قرار گرفت. در گام دوم و برای کامل کردن اطلاعات و بررسی تک‌تک داده‌ها و همچنین روابط احتمالی بین آنها از روش داده‌کاوی^۶ نیز استفاده کردیم. در گام سوم، طی فراگرد گردآوری و تحلیل داده‌های پژوهش، با بهره‌گیری از مصاحبه‌هایی نیمه ساختار یافته با خبرگان منتخب، داده‌های اولیه پژوهش که معطوف به شناسایی گزاره‌های پیشرفت و تعالی در عرصه‌های پیشرفت و تعالی انسانی، محیط‌زیست، پیشرفت سیاسی و پیشرفت و تعالی اقتصادی در سیره امام خمینی (ره) بودند، گردآوری شد. در گام چهارم، متن پیاده شده مصاحبه‌ها چندین مرتبه مورد مطالعه و بازبینی قرار گرفت و ۱۳۲ کد اولیه شناسایی و استخراج گردید. سپس در گام پنجم، کدهای اولیه با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA چندین مرتبه مورد تحلیل و بازبینی قرار گرفته و ۱۱۲ مؤلفه مورد اجماع قرار گرفت؛ سرانجام در گام ششم، جهت آزمون نتایج از تکنیک دلفی فازی استفاده شد. در نهایت ۱۴ مضمون پایه پیشرفت اقتصادی، ۳۴

⁵ Text mining

⁶ Data mining

مضمون پایه پیشرفت اداری و سیاسی، ۳۷ مضمون پایه پیشرفت و تعالی انسانی و ۳ مضمون پایه تعالی محیط زیست، از مجموعه داده‌ها شناسایی گردید. نوع پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و روش آن بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی و از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، کلیه خبرگان و متخصصان علوم اسلامی، علوم اقتصادی، مدیریت دولتی، مدیریت تطبیقی و توسعه، مطالعات سیاسی، مدیریت خط‌مشی گذاری، علوم اقتصادی و علوم زیست‌محیطی هستند که در حیطه پژوهش، صاحب رأی و صاحب‌نظرند. نمونه آماری پژوهش، مشتمل بر ۲۳ نفر از اساتید مجرب و صاحب‌نظر در حیطه‌های فوق‌الذکر از حوزه علمیه قم، حوزه علمیه تهران، دانشگاه تهران، دانشگاه تربیت مدرس، مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، دانشگاه علامه طباطبایی و دانشگاه امام حسین علیه‌السلام در حیطه‌های فوق‌الذکر بوده که به روش گلوله برفی انتخاب گردیده‌اند.

۱-۶- تجزیه و تحلیل اطلاعات

مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل مضمون

در این پژوهش، از "تحلیل مضمون" برای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده شده است که یکی از روش‌های پایه‌ای و کارآمد تحلیل کیفی است (براون^۷، ۲۰۰۶: ۷۸). این روش، مهارت‌های اساسی مورد نیاز برای بسیاری از تحلیل‌های کیفی را فراهم می‌کند. در واقع، تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فراگردی برای تحلیل داده‌های متنی است که داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (عابدی جعفری و دیگران، ۱۳۹۰، ۱۵۲).

این روش به مثابه یکی از روش‌های رایج کیفی توسط پژوهشگران رشته‌های ادبیات، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، تاریخ، هنر، علوم سیاسی، علوم اجتماعی، اقتصاد، ریاضیات، فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی و پزشکی مورد استفاده قرار گرفته است (عابدی جعفری و دیگران، ۱۳۹۰، ۵-۱۵۴).

۲-۶- روش دلفی فازی^۸

7 Braun

8. Fuzzy Delphi

روش دلفی به عنوان یک ابزار کارا برای تعیین موضوعات مهم و اولویت‌بندی توصیفی این عوامل در تصمیم‌های مدیریتی شناخته شده است (مهرگان، ۱۳۸۳). این روش، حاصل مطالعاتی است که شرکت راند^۹ در دهه ۱۹۵۰ با هدف خلق روشی برای کسب اجماع بین متخصصان گروه انجام داده است (اوکولی و پاولفسکی^{۱۰}، ۲۰۰۴). روش سنتی دلفی، همیشه از همگرایی پایین نظرات متخصصان، هزینه اجرایی بالا و احتمال حذف نظرات برخی از خبرگان، مورد انتقاد بوده است. موری^{۱۱} و همکاران برای بهبود روش دلفی سنتی، مفهوم یکپارچه سازی روش دلفی سنتی با تئوری فازی را در سال ۱۹۸۵ ارائه دادند (اچ اس یو و یانگ^{۱۲}، ۲۰۰۰). ایشیکاوا^{۱۳} و همکاران کاربرد تئوری فازی را در روش دلفی پیش‌تر معرفی کردند و الگوریتم یکپارچه سازی فازی را توسعه دادند (کو و چن^{۱۴}، ۲۰۰۷). پس از آنها سو و یانگ^{۱۵} عدد فازی مثلثی را برای دربرگرفتن نظرات متخصصان و ایجاد روش دلفی فازی به کار بردند (اچ اس یو و یانگ، ۲۰۰۰).

در این پژوهش، ما از روش دلفی فازی پیشنهاد شده بوسیله ایشیکاوا (۱۹۹۳) که از رایج‌ترین دلفی فازی‌های مورد استفاده در سطح بین‌المللی است، استفاده کرده‌ایم.

۹-۵- فرایند روش دلفی فازی

۱- جمع‌آوری نظرات گروه تصمیم^{۱۶} (خبرگان)؛ بدین منظور از یک طیف هفت گزینه‌های متغیرهای زبان‌شناختی^{۱۷} استفاده کردیم. این طیف از گزینه کاملاً نامناسب تا گزینه کاملاً مناسب رده‌بندی گردید.

۲- تبدیل متغیرهای کلامی به اعداد فازی مثلثی^{۱۸}؛ برای تبدیل متغیرهای کلامی به اعداد فازی مثلثی از روش ارائه شده توسط کلیر و یوان^{۱۹} (۱۹۹۵)، استفاده گردید.

-
9. Rand
  10. Okoli & Pawlowski
  11. Mouri
  12. Hsu & Yang
  13. Ishikawa
  14. Kue & Chen
  15. Yang
  16. Decision Group
  17. Linguistic variables
  18. Triangular fuzzy numbers
  19. Klir & Yuan

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اردیبهشت و خرداد ۱۳۹۳

از آنجاییکه خصوصیات متفاوت افراد بر تعابیر ذهنی آنها نسبت به متغیرهای کیفی اثرگذار است، لذا با تعریف دامنه متغیرهای کیفی، خبرگان با ذهنیت یکسان به سؤال‌ها پاسخ داده‌اند. این متغیرها با توجه به جدول ۲ به شکل اعداد فازی مثلثی تعریف شده‌اند. جدول شماره ۲ بیانگر متغیرهای کلامی و عدد فازی مثلثی نظیر آن است.

جدول ۱. اعداد فازی مثلثی متغیرهای کلامی

متغیر کلامی	عدد فازی مثلثی متناظر
کاملاً مناسب	(۹،۱۰،۱۰)
مناسب	(۷،۹،۱۰)
تا حدودی مناسب	(۵،۷،۹)
بی‌تاثیر	(۳،۵،۷)
تا حدودی نامناسب	(۱،۳،۵)
نامناسب	(۰،۱،۳)
کاملاً نامناسب	(۰،۰،۰)

۳- خلق عدد فازی مثلثی T_{ij} برای هر خبره؛ در هر معیار، T_{ij} انعکاس دهنده خبره موردنظر به شرح زیر است:

$$T_{ij} = (L_{ij}, M_{ij}, U_{ij})$$

که در آن

$$L_{ij} = \text{Min}\{L_{ij}\} \quad \forall j$$

$$U_{ij} = \text{Max}\{U_{ij}\} \quad \forall j$$

$$M_{ij} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n M_{ij}}$$

اندیس i به خبره i و اندیس j به معیار j ام اشاره دارد به طوری که:
 X_{ij} مقدار ارزیابی خبره i ام در معیار j ام است ($i=1, 2, \dots, n, j=1, 2, \dots, m$).
 میانگین هندسی M_{ij} در عدد فازی مثلثی، برای اشاره به اجماع گروه متخصصان در مورد هر معیار به کار رفته است. مقادیر حداکثر و حداقل نظرهای کارشناسی به عنوان دو نقطه پایانی اعداد فازی مثلثی استفاده می شود (چانگ^{۲۰}، ۱۹۹۸). مقادیر حداکثر و حداقل نظرات خبرگان، نماینده مناسبی برای کل دامنه تغییرات نیستند (میخایلوو^{۲۱}، ۲۰۰۳) و دقت محاسبات را کاهش می دهند. برای رفع این نقیصه در تجمیع نظر خبرگان، از میانگین هندسی مقادیر ابتدایی و انتهایی استفاده گردید (دیویس^{۲۲}، ۱۹۹۴).

$$L_{ij} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n L_{ij}}$$

$$U_{ij} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n U_{ij}}$$

۴- فازی زدایی کردن^{۲۳}؛ از فرمول نقطه ثقل مرکزی ساده^{۲۴} برای فازی زدایی کردن استفاده شده است.

$$S_{ij} = \frac{L_{ij} + 4M_j + U_{ij}}{6}$$

۵- یک مقدار آستانه^{۲۵} α را به منظور غربال نمودن عوامل نامناسب انتخاب کنید.
 الف) عامل تأثیر گذار پذیرفته می شود اگر:

$$S_{ij} \geq \alpha$$

ب) عامل تأثیر گذار پذیرفته نمی شود اگر:

20. Chang

21. Mikhailov

22. Davis

23. Defuzzification

24. Simple center of gravity

25. Threshold Value

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: بر روی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

ارده‌بشت و خرداو ۱۳۹۳

$S_{ij} < \alpha$ اساساً، مقدار آستانه با استنباط ذهنی تصمیم گیرنده معین می‌شود و مستقیماً بر روی تعداد عواملی که غربال می‌شوند، تأثیر خواهد گذاشت (سعدآبادی، ب ۱۳۹۲: ۸؛ میرزایی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۱۸). هیچ راه ساده یا قانون کلی برای تعیین مقدار این آستانه وجود ندارد. در این پژوهش با توجه به تعدد گزاره‌ها، عدد ۷ به عنوان حد آستانه در نظر گرفته شد.

با تحلیل محتوای صحیفه نور امام خمینی (ره)، می‌توان متوجه اهمیت مبحث پیشرفت و تعالی از دیدگاه امام شد. در ادامه، در بخش ۱-۲، مهم‌ترین ابعاد پیشرفت اقتصادی از دیدگاه امام معرفی شده است. در بخش ۲-۲، مؤلفه‌های پیشرفت پیشرفت سیاسی- اداری از دیدگاه امام رصد شده است. در بخش ۳-۲، شاخص‌های تعالی اجتماعی- انسانی در پرتو فرمایشات امام مورد بررسی قرار گرفته و در بخش ۴-۲، مؤلفه‌های زیست‌محیطی موثر بر پیشرفت و تعالی از دیدگاه امام معرفی شده است. بخش ۵-۲، به بحث و نتیجه‌گیری از سایر فصول می‌پردازد.

۱-۲- پیشرفت اقتصادی در پرتو فرمایشات امام خمینی (ره)

مهم‌ترین گزاره‌های ناظر بر پیشرفت اقتصادی در سیره امام خمینی به شرح جدول ۲ رصد شد.

جدول ۲. مؤلفه‌های پیشرفت اقتصادی استخراج شده از دیدگاه امام خمینی (ره) همراه با استناد به

منابع

ردیف	شاخص‌ها	استناد به صحیفه نور	میانگین هندسی حد پایین عدد مثلثی فازی	میانگین هندسی حد وسط عدد مثلثی فازی	میانگین هندسی حد بالا عدد مثلثی فازی	عدد فازی زدایی شده
۱	لزوم توجه به نظام بانکداری و آسیب‌شناسی آن	جلد ۲، ص ۱۶۱؛ جلد ۳، ص ۴۷۲؛ جلد ۵، ص ۱۸۲؛ جلد ۶، ص ۲۷۴؛ جلد ۷، ص ۱؛ جلد ۷، ص ۴۲۵	۸.۵۲۰۴	۹.۳۲۳۷	۹.۲۷۲۱	۹.۱۸۱۲
۲	استقلال اقتصادی	جلد ۲، ص ۴۰۴؛ جلد ۴، ص ۵۰۳؛ جلد ۴، ص ۵۰۶؛ جلد ۵، ص ۵۴؛ جلد ۵، ص ۱۵۷؛ جلد ۵، ص ۲۹۶	۸.۲۱۲۵	۹.۵۱۲۲	۹.۸۸۹۳	۹.۳۵۸۴
۳	لزوم تجدید نظر در	جلد ۳، ص ۷۳	۸.۲۱۲۵	۹.۵۰۶۴	۹.۸۳۵۸	۹.۳۴۵۷

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اربدی‌بشت و خردلو ۱۳۹۳

ردیف	کتاب	موضوع	نویسنده	تاریخ	صفحه	دریافت وام های خارجی
۴	۹.۳۰۷۴	۹.۹۲۵۵	۹.۴۶۷۸	۸.۰۴۷۵	جلد ۱، ص ۲۹۶؛ جلد ۳، ص ۴۹۶؛ جلد ۳، ص ۵۰۹؛ جلد ۴، ص ۵۷؛ جلد ۴، ص ۴۶۲-۴۶۳؛ جلد ۵، ص ۱۱۵	دقت نظر در مراحل گوناگون بودجه‌ریزی
۵	۹.۲۶۸۷	۹.۹۰۷۲	۹.۴۲۶۲	۸.۰۰۰۱	جلد ۴، ص ۱۸۱-۱۸۲؛ جلد ۴، ص ۳۶۴؛ جلد ۴، ص ۳۸۱؛ جلد ۴، ص ۴۱۲؛ جلد ۴، ص ۴۳۳؛ جلد ۴، ص ۴۳۸؛ جلد ۴، ص ۵۰۹؛ جلد ۵، ص ۱۳۶-۱۳۷	دقت در صادرات و واردات کالا (بلاخص نفت)
۶	۹.۲۶۱۰	۹.۹۰۷۶	۹.۴۱۸۵	۷.۹۸۴۴	جلد ۴، ص ۲۰۱	رفاه عمومی
۷	۹.۲۴۷۳	۹.۸۳۸۴	۹.۴۰۸۹	۸.۰۰۱	جلد ۴، ص ۳۵۷	برون رفت از اقتصاد تک محصولی
۸	۹.۲۱۱۲	۹.۷۵۹۰	۹.۳۹۲۷	۷.۹۳۷۳	جلد ۴، ص ۴۱۴	رشد کشاورزی
۹	۹.۱۹۵۶	۹.۷۵۹۳	۹.۳۷۷۲	۷.۹۰۵۷	جلد ۴، ص ۴۱۴؛ جلد ۴، ص ۵۰۶؛ جلد ۵، ص ۱۸۲؛ جلد ۵، ص ۲۹۴-۲۹۵	رشد صنعت
۱۰	۹.۱۹۳۰	۹.۷۹۵۵	۹.۳۵۵۲	۷.۹۴۱۸	جلد ۴، ص ۵۰۷	کنترل تورم
۱۱	۹.۱۴۵۸	۹.۷۸۶۴	۹.۲۹۹۳	۷.۸۹۱۳	جلد ۵، ص ۱۴۲؛ جلد ۸، ص ۲۳۴-۲۳۵؛ جلد ۸، ص ۲۳۷	اخذ مالیات به شیوه‌ی اسلامی
۱۲	۹.۱۱۷۴	۹.۸۹۱۴	۹.۲۷۲۷	۷.۷۲۲۱	جلد ۶، ص ۳۹۵؛ جلد ۸، ص ۱۴	لزوم طرح‌ریزی و استفاده از بازار اسلامی
۱۳	۹.۰۸۳۰	۹.۸۱۴۵	۹.۲۲۶۱	۷.۷۷۹۳	جلد ۸، ص ۷؛ جلد ۸، ص ۴۷۲	اصلاح نظام تملک مبتنی بر رویکرد اسلامی
۱۴	۹.۰۵۳۶	۹.۷۱۵۵	۹.۲۲۸۲	۷.۶۹۳	جلد ۸، ص ۲۸۶	توجه به نیروی کار در اقتصاد

امام خمینی (ره) در بعد اقتصادی توسعه، به مباحث کلانی نظیر دریافت وام‌های خارجی، بودجه‌ریزی، مالیات، رفاه عمومی و صادرات و واردات و همچنین مباحثی از جمله: بانکداری، نیروی کار و تورم را مدنظر قرار داده است. این درایت و جامعه‌نگری ایشان نیز برخاسته از دیدگاه آن رهبر فقید به حکومت و جامعه اسلامی است. امام (ره) حکومت اسلامی را یک نظام عادلانه می‌دانستند که به دور از هرگونه زورگویی و چپاول‌گری است، اموال مردم در دست دولت محفوظ بوده و دولت موظف است تا رفاه عمومی را در جامعه برقرار سازد.

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اردیبهشت و خرداد ۱۳۹۳

۲-۲- ابعاد پیشرفت و تعالی سیاسی، در پرتو اندیشه‌های امام خمینی (ره)

مهم‌ترین گزاره‌های ناظر بر پیشرفت سیاسی در سیره امام خمینی به شرح جدول ۳

رصد شد.

جدول ۳. مؤلفه‌های پیشرفت سیاسی- اداری استخراج شده از دیدگاه امام خمینی (ره) همراه با

استناد به منابع

ردیف	شاخص‌ها	استناد به صحیفه نور	میانگین هندسی حد پایین عدد مثلی فازی	میانگین هندسی حد وسط عدد مثلی فازی	میانگین هندسی حد بالا عدد مثلی فازی	عدد فازی زدایی شده
۱	تأکید بر لزوم حرکت‌های مردم (مشارکت مردمی)	جلد ۱، ص ۲۲؛ جلد ۱، ص ۱۱۴؛ جلد ۱، ص ۱۱۵؛ جلد ۱، ص ۲۳؛ جلد ۱، ص ۱۰۲؛ جلد ۱، ص ۱۲۱؛ جلد ۱، ص ۱۳۴؛ جلد ۱، ص ۱۵۱؛ جلد ۱، ص ۱؛ جلد ۱، ص ۱۵۹؛ جلد ۱، ص ۲۰۰؛ جلد ۱، ص ۴۲۳؛ جلد ۲، ص ۳۷۲؛ جلد ۲، ص ۴۸۵؛ جلد ۳، ص ۲۳۰؛ جلد ۳، ص ۴۱۵	۶.۵۲۲۶	۸.۲۸۶۷	۹.۲۹۲۴	۸.۱۶۰۳
۲	اتحاد و وحدت رویه (وحدت مردمی)	جلد ۱، ص ۳۰؛ جلد ۱، ص ۱۸۲-۱۸۳؛ جلد ۱، ص ۲۷۴؛ جلد ۲، ص ۱۵؛ جلد ۲، ص ۳۵؛ جلد ۲، ص ۱۳۱؛ جلد ۲، ص ۳۷۲؛ جلد ۲، ص ۴۰۳-۴۰۴؛ جلد ۳، ص ۲۳۱؛ جلد ۳، ص ۳۰۹؛ جلد ۳، ص ۳۹۴؛ جلد ۳، ص ۴۱۲؛ جلد ۳، ص ۴۱۴؛ جلد ۳، ص ۴۱۷؛ جلد ۳، ص ۵۱۲؛ جلد ۳، ص ۵۱۴؛ جلد ۴، ص ۶۱-۶۲؛ جلد ۴، ص ۱۳۲؛ جلد ۴، ص ۱۷۱؛ جلد ۴، ص ۲۳۱-۲۳۲؛ جلد ۵، ص ۲۷۸؛ جلد ۶، ص ۲۱؛ جلد ۶، ص ۴۵؛ جلد ۶، ص ۴۸؛ جلد ۶، ص ۶۲؛ جلد ۶، ص ۸۱-۸۲؛ جلد ۶، ص ۹۹؛ جلد ۶، ص ۱۸۸؛ جلد ۶، ص ۱۹۴؛ جلد ۶، ص ۲۴۰؛ جلد ۶، ص ۲۶۲؛ جلد ۶، ص ۴۰۳؛ جلد ۷، ص ۱۰۱؛ جلد ۸، ص ۴۲۷	۶.۳۰۸۷	۸.۲۳۳۸	۹.۴۸۵۵	۸.۱۲۱۶
۳	تأکید بر دموکراسی	جلد ۱، ص ۷۷؛ جلد ۱، ص ۸۹؛ جلد ۱، ص ۲۶؛ جلد ۱، ص ۱۲۴؛ جلد ۱، ص ۱۳۶؛ جلد ۲، ص ۲۷۸؛ جلد ۳، ص ۷۴؛ جلد ۳، ص ۴۱۲؛ جلد ۳، ص ۴۱۸؛ جلد ۳، ص ۴۶۹؛ جلد ۳، ص ۵۱۴-۵۱۵؛ جلد ۴، ص ۷۲-۷۳؛ جلد ۴، ص ۱۳۹؛ جلد ۴، ص ۲۴۸؛ جلد ۴، ص ۲۴۹؛ جلد ۴، ص ۲۶۶؛ جلد ۴، ص ۳۱۴؛ جلد ۴، ص ۳۳۲؛ جلد ۴، ص ۳۳۴؛ جلد ۴، ص ۳۶۲؛ جلد ۴، ص ۴۰۱-۴۰۰؛ جلد ۴، ص ۴۱۳؛ جلد ۴، ص ۴۳۲؛ جلد ۵، ص ۲۳۰؛ جلد ۵، ص ۳۰۷؛ جلد ۷، ص ۲۹۶	۶.۳۰۹	۸.۱۹۸۰	۹.۴۰۷۳	۸.۰۸۴۷

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مضامین و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اربدیبهشت و خرداد ۱۳۹۳

				جلد ۲۹۷؛ جلد ۷، ص ۴۸۲؛ جلد ۸، ص ۱۷۳؛ جلد ۸، ص ۲۲۱-۲۲۰؛ جلد ۹، ص ۵۳؛ جلد ۹، ص ۵۶؛ جلد ۹، ص ۳۰۴		
۴	تبعت از قوانین اسلام و کشور	جلد ۱، ص ۸۲؛ جلد ۱، ص ۱۱۰؛ جلد ۱، ص ۱۵۴؛ جلد ۲، ص ۱۲۵؛ جلد ۸، ص ۳-۲؛ جلد ۸، ص ۲۲۷؛ جلد ۸، ص ۲۸۲؛ جلد ۹، ص ۴۲۵	۶.۳۱۴۲	۸.۲۱۳۵	۹.۲۹۵۱	۸.۰۷۷۲
۵	نقش آزادی	جلد ۴، ص ۱-۲؛ جلد ۵، ص ۳۳؛ جلد ۵، ص ۴۳؛ جلد ۸، ص ۴۱۵؛ جلد ۸، ص ۵۱۶-۵۱۷؛ جلد ۹، ص ۱۷	۶.۰۶۸	۸.۰۲۰۲	۹.۲۴۰۵	۷.۸۹۸۲
۶	اهمیت نقش آزاد رسانه	جلد ۱، ص ۸۹؛ جلد ۱، ص ۹۴؛ جلد ۱، ص ۹۱؛ جلد ۱، ص ۹۷؛ جلد ۱، ص ۱۰۶؛ جلد ۱، ص ۲۹۰؛ جلد ۱، ص ۳۱۱؛ جلد ۳، ص ۷۴؛ جلد ۴، ص ۴۶۸؛ جلد ۶، ص ۳۹؛ جلد ۶، ص ۱۵۳؛ جلد ۶، ص ۱۸۸؛ جلد ۶، ص ۲۶۵؛ جلد ۶، ص ۲۷۶؛ جلد ۷، ص ۳۲۰؛ جلد ۷، ص ۳۲۱-۳۲۲؛ جلد ۷، ص ۳۲۳؛ جلد ۸، ص ۴۹۸-۴۹۷	۷.۸۹۳۲	۹.۱۹۱۹	۹.۶۲۵۵	۹.۰۴۷۷
۷	لزوم توجه به نقش علما در بیداری ملت	جلد ۱، ص ۱۶۰؛ جلد ۱، ص ۱۶۲-۱۶۳؛ جلد ۱، ص ۲۰۱؛ جلد ۱، ص ۲۲۴؛ جلد ۳، ص ۴۳۶-۴۳۷	۷.۷۸۵۴	۹.۲۲۷۹	۹.۷۹۸۶	۹.۰۸۲۶
۸	لزوم توجه به رابطه دین و سیاست	جلد ۱، ص ۸۰؛ جلد ۱، ص ۲۷۰؛ جلد ۲، ص ۳۱؛ جلد ۳، ص ۲۱۲؛ جلد ۳، ص ۲۱۹؛ جلد ۳، ص ۲۲۷-۲۲۸؛ جلد ۳، ص ۳۳۸؛ جلد ۳، ص ۳۹۳؛ جلد ۳، ص ۵۱۶-۵۱۷؛ جلد ۴، ص ۳۳؛ جلد ۴، ص ۹۹؛ جلد ۴، ص ۴۱۹؛ جلد ۴، ص ۴۴۷؛ جلد ۵، ص ۱۷۰؛ جلد ۵، ص ۱۸۸؛ جلد ۵، ص ۲۷۱؛ جلد ۵، ص ۲۹۸؛ جلد ۶، ص ۴۱؛ جلد ۶، ص ۴۳-۴۲؛ جلد ۶، ص ۲۰۲-۲۰۱	۷.۷۵۳۸	۹.۲۲۰۱	۹.۷۶۰۵	۹.۰۶۵۸
۹	پاسخگویی دولت	جلد ۱، ص ۹۴؛ ج ۱، ص ۲۱۱؛ جلد ۸، ص ۵؛ جلد ۹، ص ۴۱۸	۷.۵۸۷۵	۹.۱۸۳۷	۹.۸۷۰۷	۹.۰۳۲۱
۱۰	نظارت مردمی		۷.۵۸۹۷	۹.۱۶۱۲	۹.۸۴۶۵	۹.۰۱۳۵
۱۱	لزوم ارتباط دولت و مردم (حمایت مردم از دولت)	جلد ۱، ص ۱۰۵؛ جلد ۱، ص ۱۲۱؛ جلد ۱، ص ۱۲۲؛ جلد ۱، ص ۱۲۳؛ جلد ۱، ص ۲۰۶؛ جلد ۴، ص ۱۷۲؛ جلد ۶، ص ۳۷۷؛ جلد ۶، ص ۴۱۹؛ جلد ۶، ص ۵۲۹؛ جلد ۷، ص ۱۰۴-۱۰۳؛ جلد ۷، ص ۱۱۷-۱۱۸؛ جلد ۷، ص ۵۱۱-۵۱۰؛ جلد ۷، ص ۵۱۲؛ جلد ۸، ص ۲۳۱-۲۳۰؛ جلد ۸، ص ۲۳۳؛ جلد ۸، ص ۳۵۰؛ جلد ۹، ص ۳۵۱؛ جلد ۹، ص ۴۱؛ جلد ۹، ص ۱۱۸-۱۱۹؛ جلد ۹، ص ۱۴۵	۷.۵۹۲۸	۹.۱۵۵۶	۹.۸۲۳۷	۹.۰۰۶۵
۱۲	استقلال قوا	جلد ۱، ص ۲۴۹؛ جلد ۳، ص ۳۰۸-۳۰۷؛ جلد ۴، ص ۸۰	۷.۶۲۰۶	۹.۱۴۷۲	۹.۷۰۶۴	۸.۹۸۵۹
۱۳	استقلال ملی و نفی استثمار	جلد ۱، ص ۲۶۷؛ جلد ۳، ص ۴۸۶-۴۸۶؛ جلد ۴، ص ۹۱؛ جلد ۴، ص ۸۰-۷۹؛ جلد ۴، ص ۱۰۴؛ جلد ۴، ص ۱۷۲؛ جلد ۴، ص ۱۹۵؛ جلد ۴، ص ۴۳۱؛ جلد ۵، ص ۲۴؛ جلد ۵، ص ۱۷۴؛ جلد ۵، ص ۲۳۶-۲۳۵؛ جلد ۶، ص ۲۲۰	۷.۵۸۵۲	۹.۱۵۵۰	۹.۶۰۲۱	۸.۹۶۷۹
۱۴	توجه به	جلد ۲، ص ۳۴؛ جلد ۴، ص ۳۹۷؛ جلد ۷، ص ۱۲۶	۷.۵۸۶۶	۹.۱۴۲۸	۹.۶۱۴۱	۸.۹۶۲۰

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارت ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اربدی‌بشت و خردلو ۱۳۹۳

				جلد ۷، ص ۲۴۵-۲۴۴؛ جلد ۸، ص ۴۲۸؛ جلد ۹، ص ۱۳۵	ویژگی‌های مورد نیاز رهبران اسلامی	
۸.۹۵۲۷	۹.۴۸۶۴	۹.۱۰۴۱	۷.۸۱۳۸	جلد ۲، ص ۸۷؛ جلد ۲، ص ۱۴۲؛ جلد ۲، ص ۱۷۷؛ جلد ۲، ص ۲۵۴-۲۵۳؛ جلد ۲، ص ۲۸۳-۲۸۲؛ جلد ۲، ص ۲۸۸؛ جلد ۳، ص ۳۲۷-۳۲۲؛ جلد ۳، ص ۴۸۷-۴۸۸	توجه به اهمیت نقش جوانان (دانشجویان) در اصلاح کشور	۱۵
۸.۹۱۱۵	۹.۶۸۰۵	۹.۰۵۸۰	۷.۵۵۶۸	جلد ۲، ص ۴۰۳؛ جلد ۳، ص ۹۴؛ جلد ۳، ص ۴۷۲؛ جلد ۳، ص ۵۱۵؛ جلد ۴، ص ۲۴۸؛ جلد ۴، ص ۲۶۶؛ جلد ۴، ص ۳۳۸؛ جلد ۴، ص ۳۶۷؛ جلد ۴، ص ۴۱۴؛ جلد ۴، ص ۴۳۳؛ جلد ۴، ص ۴۵۸؛ جلد ۴، ص ۵۰۹؛ جلد ۵، ص ۷۲؛ جلد ۵، ص ۸۰؛ جلد ۵، ص ۱۴۱؛ جلد ۵، ص ۱۸۲؛ جلد ۵، ص ۲۰۵؛ جلد ۷، ص ۶۶؛ جلد ۷، ص ۱۹۹؛ جلد ۸، ص ۱۹۶؛ جلد ۸، ص ۲۴۷؛ جلد ۹، ص ۷۲	توجه به روابط بین الملل بر اساس منافع ملی	۱۶
۸.۸۷۲۳	۹.۸۵۴۱	۹.۰۲۰۲	۷.۲۹۹۰	جلد ۲، ص ۴۰۲؛ جلد ۳، ص ۴۴۳؛ جلد ۳، ص ۴۵۶؛ جلد ۴، ص ۱۱-۱۲؛ جلد ۴، ص ۴۱؛ جلد ۴، ص ۵۱-۵۲؛ جلد ۴، ص ۵۹؛ جلد ۴، ص ۶۹-۷۰؛ جلد ۶، ص ۳۹۹؛ جلد ۶، ص ۴۱۲؛ جلد ۹، ص ۱۵۴	توجه به نقش تبلیغات در پیشرفت سیاسی	۱۷
۸.۸۳۴۹	۹.۷۳۰۸	۸.۹۶۴۴	۷.۴۲۰۹	جلد ۲، ص ۴۶۰؛ جلد ۳، ص ۴؛ جلد ۵، ص ۳۱۴؛ جلد ۷، ص ۱۰۱؛ جلد ۹، ص ۱۸؛ جلد ۹، ص ۲۷۵	نقش حکومت و دولت در جامعه	۱۸
۸.۸۰۴۴	۹.۵۷۳۵	۸.۹۸۶۱	۷.۲۰۸۶	جلد ۳، ص ۱۱۴-۱۱۳	توجه به پیامدهای رشد سیاسی	۱۹
۸.۷۸۶۵	۹.۶۶۰۶	۸.۹۱۷۱	۷.۲۸۹۹	جلد ۳، ص ۳۷۱؛ جلد ۳، ص ۳۷۱؛ جلد ۴، ص ۵۸؛ جلد ۴، ص ۱۶۰؛ جلد ۴، ص ۱۷۳؛ جلد ۴، ص ۲۴۹؛ جلد ۴، ص ۲۶۶؛ جلد ۴، ص ۲۶۷؛ جلد ۴، ص ۴۱۱-۴۱۰؛ جلد ۴، ص ۴۳۶؛ جلد ۵، ص ۱۳۹؛ جلد ۶، ص ۲۶۲؛ جلد ۶، ص ۳۶۲	آزادی بیان و عقیده	۲۰
۸.۷۲۱۲	۹.۷۸۶۹	۸.۸۵۷۸	۷.۱۰۹۳	جلد ۳، ص ۴۵۵؛ جلد ۷، ص ۵۱۵-۵۱۴؛ جلد ۹، ص ۹۲	لزوم هدف گذاری صحیح	۲۱
۸.۷۰۸۴	۹.۷۸۶۱	۸.۸۴۴۴	۷.۰۸۶۷	جلد ۲، ص ۲۲۴؛ جلد ۳، ص ۴۷۱؛ جلد ۴، ص ۱۰۷؛ جلد ۴، ص ۱۳۲؛ جلد ۴، ص ۱۳۵؛ جلد ۴، ص ۲۶۳؛ جلد ۴، ص ۲۶۶؛ جلد ۴، ص ۲۶۶؛ جلد ۴، ص ۲۴۳؛ جلد ۶، ص ۲۴۳؛ جلد ۶، ص ۲۶۶؛ جلد ۶، ص ۲۷۵؛ جلد ۶، ص ۳۲۹؛ جلد ۶، ص ۳۶۵؛ جلد ۶، ص ۳۹۷؛ جلد ۷، ص ۲۵۹؛ جلد ۷، ص ۲۷۰؛ جلد ۷، ص ۲۷۱؛ جلد ۷، ص ۲۸۵-۲۸۴؛ جلد ۷، ص ۳۱۶؛ جلد ۸، ص ۷۳؛ جلد ۸، ص ۱۹۲؛ جلد ۸، ص ۲۳۵؛ جلد ۸، ص ۲۸۸؛ جلد ۹، ص ۲۰؛ جلد ۹، ص ۵۴؛ جلد ۹، ص ۶۸-۶۷؛ جلد ۹، ص ۱۰۴؛ جلد ۹، ص ۳۶۶	ایجاد ادارات سالم	۲۲
۸.۶۶۵۶	۹.۶۶۶۹	۸.۸۰۸۰	۷.۰۹۴۵	جلد ۴، ص ۴۱۸-۴۱۷	ولایت فقیه	۲۳
۸.۶۵۶۰	۹.۷۱۴۹	۸.۷۸۱۷	۷.۰۹۴۲	جلد ۵، ص ۱۵۱؛ جلد ۵، ص ۳۰۸؛ جلد ۷، ص ۴۶۵	ویژگی های	۲۴

سومین کنفرانس آکادمی اسلامی ایرانی پیشرفت

و اکاوی مضامیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اربدبشت و خردو ۱۳۹۳

					رجال سیاسی	
۸.۶۱۱۵	۹.۵۶۷۳	۸.۷۶۲۵	۷.۰۵۱۷	جلد ۵، ص ۱۷۰؛ جلد ۹، ص ۳۰۸؛ جلد ۹، ص ۳۱۰؛	لزوم توجه به نقش قانون اساسی در پیشرفت سیاسی	۲۵
۸.۵۹۳۶	۹.۵۲۱۱	۸.۷۶۳۷	۶.۹۷۹۴	جلد ۵، ص ۱۸۱؛ جلد ۵، ص ۲۷۱؛ جلد ۵، ص ۳۱۵؛ جلد ۷، ص ۳۸۲؛	شایسته سالاری در اداره مملکت	۲۶
۸.۵۶۲۹	۹.۷۱۱۴	۸.۶۸۶۵	۶.۹۱۹۹	جلد ۵، ص ۲۵۷؛ جلد ۶، ص ۳۴؛ جلد ۶، ص ۲۵۹؛ جلد ۶، ص ۲۶۳؛ جلد ۶، ص ۵۲۶؛ جلد ۶، ص ۵۳۱؛ جلد ۷، ص ۲۴-۲۵؛ جلد ۷، ص ۹۴-۹۵؛ جلد ۷، ص ۱۲۶-۱۲۷؛ جلد ۷، ص ۴۷۸-۴۷۹؛ جلد ۸، ص ۸۶-۸۷؛ جلد ۸، ص ۱۲۵؛ جلد ۸، ص ۱۲۷؛ جلد ۹، ص ۳۲۰؛ جلد ۹، ص ۲۵؛ جلد ۹، ص ۳۴؛ جلد ۹، ص ۱۴۰؛	نقش ارتش و سپاه در پیشرفت سیاسی	۲۷
۸.۵۲۵۶	۹.۳۱۱۶	۸.۶۹۶۷	۷.۰۵۵۳	جلد ۵، ص ۲۷۶-۲۷۵؛ جلد ۸، ص ۴۷۷؛	لزوم توجه به نقش احزاب سیاسی در پیشرفت سیاسی	۲۸
۸.۵۰۰۳	۹.۵۸۹۶	۸.۶۴۲۸	۶.۸۴۱۲	جلد ۶، ص ۱۳؛ جلد ۶، ص ۷۰؛ جلد ۹، ص ۵۴؛	نقش مجلس در پیشرفت سیاسی	۲۹
۸.۴۲۶۶	۹.۵۵۰۵	۸.۵۳۵۹	۶.۸۶۵۵	جلد ۶، ص ۲۴۲؛ جلد ۶، ص ۲۷۴-۲۷۳؛	بومی سازی ادارات و قوانین	۳۰
۸.۳۴۸۹	۹.۳۴۴۱	۸.۴۷۶۸	۶.۸۴۲۰	جلد ۷، ص ۶۴؛ جلد ۷، ص ۷۰-۶۹؛ جلد ۷، ص ۷۱؛ جلد ۷، ص ۸۶؛ جلد ۷، ص ۴۳۶؛ جلد ۸، ص ۴۶۷-۴۶۶؛	خنثی سازی توطئه‌ها	۳۱
۸.۳۱۱۹	۹.۴۹۲۷	۸.۴۲۷۶	۶.۶۶۸۳	جلد ۷، ص ۲۵۱؛ جلد ۷، ص ۲۷۰؛ جلد ۷، ص ۲۹۵؛ جلد ۷، ص ۳۶۵؛ جلد ۷، ص ۵۲۱-۵۲۰؛ جلد ۷، ص ۵۲۲-۵۲۳؛ جلد ۸، ص ۳۴-۳۳؛ جلد ۸، ص ۱۵۵-۱۵۶؛ جلد ۹، ص ۳۶۵؛	الزامات سازندگی	۳۲
۸.۲۷۱۳	۹.۳۴۸۰	۸.۴۰۷۸	۶.۶۴۸۹	جلد ۹، ص ۱۲۲-۱۲۱؛	انتخابات و نقش آن در پیشرفت سیاسی	۳۳
۸.۲۵۳۰	۹.۳۲۲۵	۸.۳۸۴۴	۶.۶۵۸۱	جلد ۹، ص ۳۶۰	لزوم توجه به امنیت داخلی و نقش آن در توسعه سیاسی	۳۴

امام خمینی(ره) در زمینه توسعه سیاسی- اداری به چنان نکات ظریف و حائز اهمیتی اشاره نموده‌اند که شاید بتوان اذعان داشت با تمرکز بر این مطالب بتوان قدم‌های

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

ارده‌بشت و خرداو ۱۳۹۳

مستحکمی در دستیابی به توسعه سیاسی- اداری در کشور برداشت. مفاهیمی که با جامعیت خود حرکت در این مسیر را میسر نموده‌اند؛ وحدت رویه مردمی، لزوم ارتباط دولت و مردم و در آخر اتحاد جامعه بین المللی با یکدیگر، که قرارگیری در هر مرحله الزامات خاص خود را دارد و طرح این مباحث بدین ترتیب وسعت دید آن اندیشمندان فقید را به نمایش می گذارد.

۳-۲- ابعاد تعالی انسانی - اجتماعی در پرتو فرمایشات امام خمینی (ره)

مهم‌ترین ابعاد پیشرفت انسانی- اجتماعی در دیدگاه امام به شرح زیر رصد شد:

جدول ۴. مؤلفه‌های پیشرفت انسانی- اجتماعی استخراج شده از دیدگاه امام خمینی (ره) همراه با

استناد به منابع

ردیف	شاخص‌ها	استناد به صحیفه نور	میانگین هندسی حد پایین عدد مثلثی فازی	میانگین هندسی حد وسط عدد مثلثی فازی	میانگین هندسی حد بالا عدد مثلثی فازی	عدد فازی زدایی شده
۱	بهینه‌سازی نظام آموزش و پرورش	جلد ۱، ص ۱۱؛ جلد ۱، ص ۱۱۷؛ جلد ۱، ص ۱۲۰؛ جلد ۳، ص ۳۰۷؛ جلد ۴، ص ۵۴-۵۵؛ جلد ۴، ص ۹۲؛ جلد ۵، ص ۲۶۳؛ جلد ۶، ص ۱۹۴؛ جلد ۶، ص ۱۹۹؛ جلد ۶، ص ۲۰۳؛ جلد ۶، ص ۴۰۰؛ جلد ۸، ص ۴۳۳؛ جلد ۸، ص ۶۱؛ جلد ۸، ص ۶۴؛ جلد ۸، ص ۹۲؛ جلد ۸، ص ۹۳؛ جلد ۹، ص ۲؛ جلد ۹، ص ۷۴؛ جلد ۹، ص ۷۵؛	۶.۴۰۲۷	۸.۳۱۱۲	۹.۳۰۲۹	۸.۱۵۸۴
۲	توجه به جایگاه دانشگاه اسلامی	جلد ۸، ص ۴۳۴-۴۳۳؛	۶.۴۴۷۳	۸.۲۶۲۴	۹.۲۱۷۴	۸.۱۳۵۷
۳	عدم توجه به ظواهر دنیوی	جلد ۱، ص ۱۰؛ جلد ۱، ص ۱۸؛ جلد ۱، ص ۲۷۴؛ جلد ۲، ص ۱۶۷؛ جلد ۳، ص ۲۳۵؛ جلد ۸، ص ۸۳؛	۰	۸.۶۲۳۹	۹.۵۱۵۷	۷.۳۳۵۲
۴	توحید	جلد ۱، ص ۱۰	۷.۱۱۸۴	۸.۷۴۷۴	۹.۵۹۸۲	۸.۶۱۷۷
۵	پرهیز از جاه طلبی	جلد ۱، ص ۱۰	۷.۰۷۴۵	۸.۷۳۲۳	۹.۵۸۸۳	۸.۵۹۸۷
۶	رعایت ادب	جلد ۱، ص ۱۲۰	۶.۹۷	۸.۷۴۳۰	۹.۵۹۹۸	۸.۵۹۰۳
۷	پرهیز از تقلید کورکورانه	جلد ۱، ص ۱۸	۷.۰۳	۸.۷۲۴۳	۹.۴۹۵۴	۸.۵۷۰۴
۸	لزوم توجه به فرهنگ اسلامی - ایرانی	جلد ۱، ص ۷۸؛ جلد ۱، ص ۳۹۰؛ جلد ۲، ص ۳۲۱؛ جلد ۲، ص ۳۴۶؛ جلد ۳، ص ۳۰۶؛ جلد ۳، ص ۵۰۶؛ جلد ۴، ص ۱۶؛ جلد ۴، ص ۲۲؛ جلد ۴، ص	۷.۰۴۸۶	۸.۷۰۵۷	۹.۴۵۳۷	۸.۵۵۴۱

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اربدی‌بشت و خردلو ۱۳۹۳

				ص ۶۳؛ جلد ۴، ص ۱۳۴؛ جلد ۴، ص ۱۷۳؛ جلد ۴، ص ۲۷۰؛ جلد ۴، ص ۲۷۱-۲۷۰؛ جلد ۵، ص ۵۳؛ جلد ۶، ص ۳۵؛ جلد ۶، ص ۳۹۶؛ جلد ۷، ص ۵۷؛ جلد ۷، ص ۴۲۹؛ جلد ۷، ص ۴۳۲؛ (جلد ۸، ص ۲۴-۲۳؛ جلد ۸، ص ۸۹؛		
۹	نوع دوستی	جلد ۱، ص ۱۰	۷۰۰۱۶۳	۸۰۶۵۰۸	۹۰۴۵۱۲	۸۰۵۱۱۸
۱۰	مبارزه با فقر	جلد ۱، ص ۲۵۶؛ جلد ۱، ص ۲۶۰؛ جلد ۵، ص ۱۵۵؛ جلد ۶، ص ۲۶۳-۲۶۲؛ جلد ۶، ص ۲۶۴؛ جلد ۶، ص ۲۹۷؛ جلد ۷، ص ۲۷؛ جلد ۸، ص ۲۲۸؛	۶۰۷۱۱۴	۸۰۶۰۴۰	۹۰۵۹۸۰	۸۰۴۵۴۲
۱۱	بازیابی مفهوم مذهب	جلد ۱، ص ۲۶۸؛ جلد ۳، ص ۴۲۳؛ جلد ۴، ص ۲؛ جلد ۴، ص ۴۰۲؛ جلد ۵، ص ۷۰؛ جلد ۵، ص ۷۱؛ جلد ۵، ص ۱۸۸؛	۶۰۷۸۲	۸۰۵۴۰۵	۹۰۵۸۷۰	۸۰۴۲۱۸
۱۲	برابری	جلد ۱، ص ۳۷۴؛ جلد ۱، ص ۳۷۷؛ جلد ۱، ص ۳۷۸؛ جلد ۳، ص ۳۷۰؛ جلد ۴، ص ۱۹۸؛ جلد ۴، ص ۳۶۴؛ (جلد ۵، ص ۷۰؛ جلد ۶، ص ۲۵۳؛ جلد ۷، ص ۷۸؛ جلد ۷، ص ۱۵۰؛ جلد ۷، ص ۳۲۸؛ جلد ۹، ص ۴۲۰-۴۱۹؛ جلد ۹، ص ۴۲۵؛ جلد ۹، ص ۴۸۵؛	۶۰۷۵۸	۸۰۵۵۲۸	۹۰۳۳۶۱	۸۰۳۸۴۲
۱۳	اهتمام به بازیابی جایگاه و حقوق زنان مطابق ارزشهای اسلامی- ایرانی	جلد ۴، ص ۴۱۴؛ جلد ۴، ص ۴۲۸؛ جلد ۴، ص ۴۳۶؛ جلد ۴، ص ۴۴۰؛ جلد ۴، ص ۴۸۰؛ جلد ۵، ص ۷۰؛ جلد ۵، ص ۱۸۳؛ جلد ۵، ص ۱۸۹؛ جلد ۵، ص ۲۱۷-۲۱۶؛ جلد ۵، ص ۲۹۳؛ جلد ۶، ص ۳۰۲-۲۹۹؛ جلد ۶، ص ۳۵۸؛ جلد ۶، ص ۴۳۶؛ جلد ۷، ص ۶؛ جلد ۷، ص ۲۳۹؛ جلد ۷، ص ۲۸۳؛ جلد ۷، ص ۳۳۹؛ جلد ۷، ص ۳۴۱؛ جلد ۷، ص ۵۰۴؛	۶۰۶۸۶	۸۰۴۲۲۲	۹۰۴۱۵۳	۸۰۲۹۸۴
۱۴	آزادی	جلد ۱، ص ۲۸۷؛ جلد ۱، ص ۲۸۸؛ جلد ۱، ص ۲۹۰؛ جلد ۳، ص ۳۳۲؛ جلد ۳، ص ۴۰۶-۴۰۷؛ جلد ۴، ص ۶۳-۶۲؛ جلد ۴، ص ۱۱۴؛ جلد ۶، ص ۴۳۷؛ جلد ۷، ص ۴۱۹؛ جلد ۸، ص ۳۷-۳۹؛ جلد ۸، ص ۶۵؛ جلد ۸، ص ۱۱۹؛ جلد ۹، ص ۲۹۷؛	۶۰۴۴۰۴	۸۰۳۶۹۶	۹۰۶۲۳۱	۸۰۲۵۷۰
۱۵	توجه به نقش اندیشمندان و روحانیان در اصلاح و انحراف امت	جلد ۲، ص ۱۶؛ جلد ۲، ص ۱۷؛ جلد ۲، ص ۱۸؛ جلد ۲، ص ۳۴۴؛ جلد ۳، ص ۳۷۰؛ جلد ۳، ص ۲۸۵؛ جلد ۷، ص ۶۰-۵۹؛ جلد ۸، ص ۲۶۲؛ جلد ۸، ص ۳۰۲-۳۰۲؛ جلد ۸، ص ۳۱۱؛ جلد ۸، ص ۴۲۲؛ جلد ۹، ص ۱۵۰؛	۶۰۵۳۷۱	۸۰۳۰۲۲	۹۰۳۳۲۱	۸۰۱۷۹۶
۱۶	ضرورت تهذیب نفس	جلد ۲، ص ۱۸؛ جلد ۲، ص ۳۹؛ جلد ۲، ص ۴۱۱؛ جلد ۹، ص ۴؛ جلد ۹، ص ۱۳۵-۱۳۴؛	۷۰۵۵۵۷	۹۰۱۴۳۵	۹۰۸۴۴۹	۸۰۹۹۵۸
۱۷	توجه به اهمیت نقش جوانان در جامعه اسلامی	جلد ۲، ص ۲۲؛ جلد ۳، ص ۳۷؛ جلد ۳، ص ۴۳۷-۴۳۸؛ جلد ۳، ص ۱۱۳؛ جلد ۳، ص ۱۷۲؛ جلد ۳، ص ۳۰؛ جلد ۳، ص ۳۰۸؛ جلد ۶، ص ۳۵۰؛ جلد ۸، ص ۳۰۱؛	۷۰۴۸۷۰	۹۰۱۳۲۵	۹۰۸۷۱۰	۸۰۹۸۱۳

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مضامین و نظریه‌های رایج توسعه و تجارت ایران و جهان: بر سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اربدیشت و خردلو ۱۳۹۳

۸.۹۴۱۹	۹.۷۶۵۹	۹.۰۹۱۷	۷.۵۱۸۶	جلد ۲، ص ۹۵:	خودداری از آشکارسازی عیوب دیگران	۱۸
۸.۹۳۱۳	۹.۷۹۰۴	۹.۰۷۰۴	۷.۵۱۵۷	جلد ۲، ص ۱۶۷؛ جلد ۲، ص ۱۷۱؛ جلد ۲، ص ۲۲۴؛ جلد ۳، ص ۲۲۹؛ جلد ۳، ص ۲۳۷؛ جلد ۴، ص ۱۰۸؛ جلد ۷، ص ۲۸۰:	تعهد به تکلیف	۱۹
۸.۸۸۹۹	۹.۷۱۶۴	۹.۰۴۶۵	۷.۴۳۷۱	جلد ۲، ص ۱۷۰؛ جلد ۲، ص ۱۷۱؛ جلد ۷، ص ۳۷۲؛ جلد ۷، ص ۳۷۳:	امید به پیروزی در راه هدف و عدم یأس	۲۰
۸.۸۶۱۶	۹.۶۸۹۴	۹.۰۳۱۱	۷.۳۵۶۰	جلد ۲، ص ۳۲۳؛ جلد ۲، ص ۳۴۲؛ جلد ۴، ص ۳۴۸-۳۴۹؛ جلد ۴، ص ۲۳۷-۲۳۸؛ جلد ۷، ص ۳۴۸-۳۴۹؛ جلد ۸، ص ۲۶۶؛ جلد ۸، ص ۴۴۷:	دوری از تفرقه	۲۱
۸.۸۳۵۶	۹.۷۸۵۲	۸.۹۷۲۹	۷.۳۳۶۸	جلد ۲، ص ۳۹۸:	بهبود رابطه علما و قشر جوان	۲۲
۸.۷۹۵۸	۹.۴۹۶۲	۸.۹۶۲۱	۷.۴۳۰۱	جلد ۲، ص ۴۶۰؛ جلد ۳، ص ۲ (ص ۲)	نقش مسلمین در جامعه اسلامی (نقش شهروندی مسلمان)	۲۳
۸.۷۶۵۳	۹.۶۹۷۴	۸.۹۱۱۹	۷.۲۴۶۷	جلد ۳، ص ۶۹؛ جلد ۳، ص ۱۴۶:	آگاهی مردمی	۲۴
۸.۷۱۴۹	۹.۶۲۲۷	۸.۸۴۱۹	۷.۲۹۹۳	جلد ۳، ص ۲۱۸؛ جلد ۳، ص ۲۳۰؛ جلد ۴، ص ۸-۹؛ جلد ۴، ص ۳۴؛ جلد ۴، ص ۱۷۵-۱۷۶؛ جلد ۴، ص ۱۸۶ (ص ۱۸۶)	انسان شناسی	۲۵
۸.۶۵۱۹	۹.۵۱۹۴	۸.۷۸۴۹	۷.۲۵۲۷	جلد ۳، ص ۲۲۸؛ جلد ۷، ص ۴۶۳؛ جلد ۸، ص ۲۵۴-۲۵۵:	توجه به معنویت	۲۶
۸.۶۰۱۱	۹.۶۲۰۱	۸.۷۲۷۱	۷.۰۷۸۱	جلد ۳، ص ۴۳۴:	لزوم ثبت وقایع تاریخی	۲۷
۸.۵۵۶۹	۹.۴۴۳۸	۸.۷۰۰۸	۷.۰۹۴۳	جلد ۳، ص ۵۱۹؛ جلد ۸، ص ۳۶۲:	شکل دهی مفهوم آینده مشترک	۲۸
۸.۵۲۳۳	۹.۵۲۵۰	۸.۶۶۳۹	۶.۹۵۹۳	جلد ۴، ص ۶۹؛ جلد ۴، ص ۵۰۷؛ جلد ۵، ص ۲۹۲-۲۹۳؛ جلد ۵، ص ۲۵۹؛ جلد ۸، ص ۴۷۱-۴۷۰:	منع فاصله طبقاتی	۲۹
۸.۲۹۹۶	۸.۵۷۹۰	۸.۴۱۰۵	۷.۵۷۶۶	جلد ۴، ص ۴۳۰؛ جلد ۴، ص ۴۴۰؛ جلد ۵، ص ۱۴۱؛ جلد ۵، ص ۱۸۸؛ جلد ۵، ص ۲۹۲؛ جلد ۶، ص ۸۴-۸۳؛ جلد ۶، ص ۱۳۳؛ جلد ۶، ص ۱۷۷؛ جلد ۶، ص ۱۹۲؛ جلد ۶، ص ۲۵۸؛ جلد ۶، ص ۴۳۴؛ جلد ۷، ص ۱۵۰؛ جلد ۷، ص ۲۸۹؛ جلد ۷، ص ۲۹۱-۲۹۰؛ جلد ۹، ص ۷۲:	لزوم توجه به اقلیت‌ها	۳۰
۸.۴۱۶۵	۹.۴۹۶۴	۸.۵۴۳۳	۶.۸۲۹۲	جلد ۵، ص ۱۵؛ جلد ۵، ص ۵۳-۵۲؛ جلد ۶، ص ۳۴۵؛ جلد ۷، ص ۲۵۴؛ جلد ۷، ص ۲۵۵؛ جلد ۸، ص ۴۴۳:	درک اهمیت نبروی انسانی	۳۱
۸.۳۹۲۰	۹.۵۲۶۹	۸.۵۳۰۲	۶.۷۰۴۲	جلد ۵، ص ۱۶۹؛ جلد ۸، ص ۲۸۴-۲۸۳؛ جلد ۸، ص ۴۸۷:	خودسازی	۳۲

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: بر سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اربدیشت و خرداو ۱۳۹۳

۸.۳۷۰۵	۹.۵۱۰۹	۸.۴۹۸۵	۶.۷۱۸۲	جلد ۶، ص ۳۳؛ جلد ۶، ص ۸۲؛ جلد ۶، ص ۲۷۰-۲۷۱؛ جلد ۶، ص ۳۵۳؛ جلد ۶، ص ۳۸۸؛ جلد ۷، ص ۴۳۸-۴۳۹؛	ضرورت مشارکت ملی	۳۳
۸.۳۵۹۶	۹.۴۶۸۱	۸.۴۷۵۰	۶.۷۸۹۷	جلد ۷، ص ۱۷۱-۱۷۲؛ جلد ۷، ص ۱۷۴-۱۷۶؛ جلد ۸، ص ۴۶۸-۴۶۹؛ جلد ۸، ص ۴۷۴؛	منزلت نهادن به اقشار کم درآمد	۳۴
۸.۳۳۰۱	۹.۳۸۴۹	۸.۴۶۹۶	۶.۷۱۷۷	جلد ۷، ص ۱۷۱-۱۷۲؛ جلد ۷، ص ۱۷۴-۱۷۶؛ جلد ۸، ص ۴۶۸-۴۶۹؛ جلد ۸، ص ۴۷۴؛	تقویت قوای جسمی (اهمیت ورزش در جامعه)	۳۵
۸.۲۹۳۷	۹.۴۲۲۴	۸.۴۱۷۴	۶.۶۷۰۵	جلد ۸، ص ۲۲۲؛ جلد ۸، ص ۳۹۴؛ جلد ۸، ص ۳۹۵-	مبارزه با فساد	۳۶
۸.۲۲۱۶	۸.۳۵۲۱	۸.۳۷۹۶	۷.۴۵۹۳	جلد ۸، ص ۴۸۸-۴۸۷؛	ضرورت امر به معروف و نهی از منکر	۳۷

توسعه انسانی - اجتماعی گستره‌ی وسیعی از مباحث را در جامعه در بر می‌گیرد که هر یک به تنهایی جایگاه ویژه‌ای در مطالعات انسان شناختی و جامعه شناختی دارند. لزوم توجه به انسان از دیدگاه امام خمینی (ره)، سبب گشته است تا ایشان، مردم را ولی نعمت حکومت دانسته و به تمامی حقوق آنان توجه شایان نشان دهند و پیوسته در جهت ارتقاء سطح فردی و اجتماعی آنان تلاش نمایند. بدین منظور آموزش و پرورش، مذهب، تهذیب نفس، آزادی، برابری از اصول اولیه به شمار می‌آیند که امام به تمامی این موارد به عنوان اساس توسعه انسانی و اجتماعی توجهی خاص نموده‌اند.

۲-۴- ابعاد پیشرفت زیست‌محیطی در دیدگاه امام خمینی (ره)

اگرچه اجرای برنامه‌های توسعه باعث ارتقاء، بهبود سطح و شرایط زندگی، توفیق در زمینه‌های مختلف و از جمله بهداشت، آموزش و افزایش چشمگیر درآمد کشورها شده است، اما با این حال دو چالش همه این نتایج را در معرض تردید قرار می‌دهد:

- ۱- وجود بیش از یک میلیارد نفر فقیر در جهان که به منابع، آموزش، بهداشت، زیر ساخت‌ها و ... که برای بهبود وضع زندگی ضروری است، دسترسی ندارند.
- ۲- دیدگاه فن محورانه و دید خوشبینانه به جهان که سبب استفاده بی رویه از منابع طبیعی و مصرف بی اندازه منابع و بویژه منابع تجدیدناپذیر شده و تعادل اکوسیستم‌ها را به هم زده است.

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: بر سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

ارده‌بشت و خرداو ۱۳۹۳

توسعه پایدار که تنظیم و ساماندهی تعامل انسان و محیط و تعامل انسان با انسان را در برمی‌گیرد، به این دلایل مطرح شد که خود حاصل تلاش‌های بسیار بود. سه دسته عواملی که به رواج تفکر توسعه پایدار کمک کرده‌اند، عبارتند از:

۱. نتایج بد کارکردی اجرای سیاست‌های تعدیل ساختاری که خود برای مقابله با بحران اقتصاد جهانی در دهه ۱۹۸۰ تدوین شده بود؛
۲. افزایش بی‌امان و وقفه ناپذیر فقر و گرسنگی و نابرابری در جهان؛
۳. تخریب نگران‌کننده محیط‌زیست و منابع طبیعی در نتیجه‌ی کاربرد تکنولوژی‌ها (الوانی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۴).

به این ترتیب توسعه پایدار به عنوان رویکردی نوین در شرایط رو به تحول سال‌های پایانی قرن بیستم برای حل مسئله توسعه در جهان مطرح گردید. هم‌چنین لازم به یادآوری است که توسعه پایدار زمانی محقق خواهد شد که کلیه مؤلفه‌های آن از جمله مؤلفه محیط‌زیست، از بدو شروع برنامه‌ها و سیاست‌ها در فرآیند توسعه قرار گیرند (پوراصغر سنگاچین و زحمت‌کش ممتاز، ۱۳۸۷: ۱۰).

مهم‌ترین ابعاد پیشرفت زیست‌محیطی از دیدگاه امام را می‌توان به شرح زیر فهرست

کرد:

جدول ۵. مؤلفه‌های پیشرفت محیط زیست استخراج شده از دیدگاه امام خمینی (ره) همراه با استناد به منابع

ردیف	شاخص‌های اصلی	استناد به صحیفه نور	میانگین هندسی حد پایین عدد مثلثی فازی	میانگین هندسی حد وسط عدد مثلثی فازی	میانگین هندسی حد بالا عدد مثلثی فازی	عدد فازی زدایی شده
۱	اجتناب از نابودی منابع طبیعی	جلد ۳، ص ۴۱۵؛ جلد ۳، ص ۴۱۶-۴۱۵؛ جلد ۳، ص ۵۰۷؛ جلد ۶، ص ۳۵؛ جلد ۶، ص ۱۱۰	۸.۰۰۰۱	۹.۴۲۶۲	۹.۹۰۷۲	۹.۲۶۸۷
۲	شناسایی منابع طبیعی کشور	جلد ۴، ص ۹۷	۷.۹۸۴۴	۹.۴۱۸۵	۹.۹۰۷۶	۹.۲۶۱۰
۳	ضرورت حفظ منابع برای نسل آینده	جلد ۴، ص ۱۳۸-۱۳۷	۸.۲۱۲۵	۹.۵۱۲۲	۹.۸۸۹۲	۹.۳۵۸۴

توسعه پایدار (توسعه محیط زیست) اگرچه اخیراً در مباحث توسعه مورد توجه قرار گرفته است اما پیش از این نیز در اندیشه‌های بزرگان توجه به نعمت‌های خداوندی و اساساً محیط زیست حائز اهمیت بوده است در این راستا امام خمینی (ره)، از لزوم حفظ منابع طبیعی برای آیندگان و اجتناب از نابودی آن‌ها سخن راندند. طرح مبحثی که اهمیت آن به مرور زمان بر همگان آشکار می‌شود.

۵-۲- نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

هیچ برنامه و الگوی پیشرفتی تعمیم پذیر نیست و این باور که تکامل جوامع مسیری واحد دارد و می‌توان نسخه‌ای واحد از توسعه و پیشرفت را برای جوامع مختلف با مشخصه‌های گوناگون پیچید بسیار مورد انتقاد است. جوامع مختلف، الگوی خاص خود را در توسعه و پیشرفت دارا هستند که می‌بایست در جهت یافتن شاخص‌های این الگو تلاش نمود و از تعمیم الگوهای کشورهای توسعه یافته در نظر و عمل پرهیز کرد. اصول، مبانی، شاخص‌ها، نظریه‌ها و اهداف پیشرفت پیوسته در حال تحولند. در منابع تاریخی و مذهبی مصادیق و مؤلفه‌های بسیاری یافت می‌شود که به واسطه‌ی آنان به راحتی می‌توان الگویی بومی سازی شده را طراحی و اجرا نمود. دستیابی و تکامل این الگوی جامع که تمامی پیش زمینه‌های کشوری را مدنظر داشته باشد ضرورت بالایی دارد و می‌بایست از اهم دغدغه‌های فعالان این حوزه قرار گیرد.

یکی از راه‌های بسط فکر و اندیشه و تحلیل پدیده‌های پیرامونی، گزینش سطح تحلیل مناسب است. از دیرباز فیلسوفان و حکیمان اسلامی در عرصه حکمت عملی، در قالب سه سطح فرد، خانواده و جامعه به تبیین پدیده‌های انسانی عالم می‌پرداختند (مصباح یزدی، ۱۳۶۸، ج ۱، ۳۱). این مسأله موجب قالب‌اندیشی متفکران علم‌الاجتماع شده و از احساس و درک بسیاری از مشکلات جامعه جهت ارائه‌ی طریق محروم می‌سازد. در این پژوهش، نویسندگان برآن بودند با کاربست سطح تحلیل جامعه در پارادایم اسلامی به تبیین انگاره‌ی ایران پیشرفته اسلامی در سیره امام خمینی (ره) پردازند.

بنابراین، پژوهش حاضر بر آن بود تا به بررسی توصیفی - تحلیلی گزاره‌های ناظر بر پیشرفت و تعالی جامعه در پرتو رهنمودهای امام خمینی (ره) در دوران قبل از انقلاب اسلامی پردازد. در نهایت ۱۴ مضمون پایه پیشرفت اقتصادی، ۳۴ مضمون پایه پیشرفت

سومین کنفرانس آکادمی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: بر سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

ارده‌بشت و خرداو ۱۳۹۳

اداری و سیاسی، ۳۷ مضمون پایه پیشرفت و تعالی انسانی و ۳ مضمون پایه تعالی محیط زیست، از مجموعه داده‌ها شناسایی گردید.

جدول ۶. مؤلفه‌های پیشرفت و تعالی در پرتو فرمایشات امام خمینی (ره)

انواع پیشرفت	شاخص‌ها
پیشرفت اداری - سیاسی	۱. تأکید بر لزوم حرکت‌های مردم (مشارکت مردمی)
	۲. اتحاد و وحدت رویه (وحدت مردمی)
	۳. تأکید بر دموکراسی
	۴. تبعیت از قوانین اسلام و کشور
	۵. نقش آزادی
	۶. اهمیت نقش آزاد رسانه
	۷. لزوم توجه به نقش علما در بیداری ملت
	۸. لزوم توجه به رابطه دین و سیاست
	۹. پاسخگویی دولت
	۱۰. نظارت مردمی
	۱۱. لزوم ارتباط دولت و مردم (حمایت مردم از دولت)
	۱۲. استقلال قوا
	۱۳. استقلال ملی و نفی استثمار
	۱۴. توجه به ویژگی‌های مورد نیاز رهبران اسلامی
	۱۵. توجه به اهمیت نقش جوانان (دانشجویان) در اصلاح کشور
	۱۶. توجه به روابط بین الملل بر اساس منافع ملی
	۱۷. توجه به نقش تبلیغات در پیشرفت سیاسی
	۱۸. نقش حکومت و دولت در جامعه
	۱۹. توجه به پیامدهای رشد سیاسی
	۲۰. آزادی بیان و عقیده
	۲۱. لزوم هدف‌گذاری صحیح
	۲۲. ایجاد ادارات سالم
	۲۳. ولایت فقیه
	۲۴. ویژگی‌های رجال سیاسی
	۲۵. لزوم توجه به نقش قانون اساسی در پیشرفت سیاسی
	۲۶. شایسته‌سالاری در اداره مملکت
	۲۷. نقش ارتش و سپاه در پیشرفت سیاسی
	۲۸. لزوم توجه به نقش احزاب سیاسی در پیشرفت سیاسی
	۲۹. نقش مجلس در پیشرفت سیاسی
	۳۰. بومی‌سازی ادارات و قوانین
	۳۱. خنثی‌سازی توطئه‌ها
	۳۲. الزامات سازندگی
	۳۳. انتخابات و نقش آن در پیشرفت سیاسی
	۳۴. لزوم توجه به امنیت داخلی و نقش آن در توسعه سیاسی

سومین کنفرانس آکادمی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مضامین و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اردیبهشت و خرداد ۱۳۹۳

<ol style="list-style-type: none"> ۱. لزوم توجه به نظام بانکداری و آسیب‌شناسی آن ۲. استقلال اقتصادی ۳. لزوم تجدید نظر در دریافت وام های خارجی ۴. دقت نظر در مراحل گوناگون بودجه‌ریزی ۵. دقت در صادرات و واردات کالا (بالاخص نفت) ۶. رفاه عمومی ۷. برون‌رفت از اقتصاد تک محصولی ۸. رشد کشاورزی ۹. رشد صنعت ۱۰. کنترل تورم ۱۱. اخذ مالیات به شیوه‌ی اسلامی ۱۲. لزوم طرح‌ریزی و استفاده از بازار اسلامی ۱۳. اصلاح نظام تملک مبتنی بر رویکرد اسلامی ۱۴. توجه به نیروی کار در اقتصاد 	<p>پیشرفت اقتصادی</p>
<ol style="list-style-type: none"> ۱. بهینه‌سازی نظام آموزش و پرورش ۲. توجه به جایگاه دانشگاه اسلامی ۳. عدم توجه به ظواهر دنیوی ۴. توحید ۵. پرهیز از جاه طلبی ۶. رعایت ادب ۷. پرهیز از تقلید کورکورانه ۸. لزوم توجه به فرهنگ اسلامی - ایرانی ۹. نوع دوستی ۱۰. مبارزه با فقر ۱۱. بازیابی مفهوم مذهب ۱۲. برابری ۱۳. اهتمام به بازیابی جایگاه و حقوق زنان مطابق ارزشهای اسلامی - ایرانی ۱۴. آزادی ۱۵. توجه به نقش اندیشمندان و روحانیان در اصلاح و انحراف امت ۱۶. ضرورت تهذیب نفس ۱۷. توجه به اهمیت نقش جوانان در جامعه اسلامی ۱۸. خودداری از آشکارسازی عیوب دیگران ۱۹. تعهد به تکلیف ۲۰. امید به پیروزی در راه هدف و عدم یأس ۲۱. دوری از تفرقه ۲۲. بهبود رابطه علما و قشر جوان ۲۳. نقش مسلمین در جامعه اسلامی (نقش شهروندی مسلمان) ۲۴. آگاهی مردمی ۲۵. انسان شناسی ۲۶. توجه به معنویت ۲۷. لزوم ثبت وقایع تاریخی ۲۸. شکل دهی مفهوم آینده مشترک ۲۹. منع فاصله طبقاتی ۳۰. لزوم توجه به اقلیت‌ها 	<p>پیشرفت انسانی</p>

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

ارده‌بشت و خرداو ۱۳۹۳

<p>۳۱. درک اهمیت نیروی انسانی</p> <p>۳۲. خودسازی</p> <p>۳۳. ضرورت مشارکت ملی</p> <p>۳۴. منزلت نهادن به اقشار کم درآمد</p> <p>۳۵. تقویت قوای جسمی (اهمیت ورزش در جامعه)</p> <p>۳۶. مبارزه با فساد</p> <p>۳۷. ضرورت امر به معروف و نهی از منکر</p>	
<p>۱. اجتناب از نابودی منابع طبیعی</p> <p>۲. شناسایی منابع طبیعی کشور</p> <p>۳. ضرورت حفظ منابع برای نسل آینده</p>	<p>زیست پیشرفت محیط</p>

منابع

- الوانی، سیدمهدی، کریم کیاکجوری، فروغ رودگر نژاد، (۱۳۸۹). مدیریت توسعه، تهران، انتشارات صفار، چاپ اول.
- امیری، مجتبی، وحید محمودی، عماد افروغ، شرزاد نیری. (۱۳۹۱). تبیین چارچوب‌های کارکردی سیمای جمهوری اسلامی ایران جهت توسعه قابلیت‌های انسانی، فصلنامه راهبرد، سال بیست و دو، شماره ۶۶، ۸۵-۱۱۶.
- ایوبی، حجت‌الله. (۱۳۷۷). نقد نظریه‌های غرب محور در توسعه سیاسی. فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۱: ۴۱-۵۸.
- پوراصغر سنگاچین، فرامرز، جواد زحمت کش ممتاز. (۱۳۸۷). ارزیابی راهبردی محیط زیستی رهیافتی جهت ارتقای شاخص‌های توسعه پایدار در ایران. نشریه علمی محیط و توسعه، سال اول، شماره ۲: ۹-۲۰.
- حاجی زاده، عمران، عبدالله امینی فر. (۱۳۹۱). زندگی ائمه معصومین و اولیاء الهی، راهبرد تدوین الگوی پیشرفت. نخستین کنگره پیشگامان پیشرفت.
- عابدی جعفری، حسین و محمد تسلیمی و ابوالحسن فقیهی و محمد شیخ‌زاده. (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی. اندیشه مدیریت راهبردی، شماره ۲۳: ۱۵۱-۱۹۸.
- عباسی، رسول، مهدی اسماعیلی. (۱۳۹۱). توسعه کارآفرینی اسلامی دریچه‌ای به سوی الگوی پیشرفت اسلامی ایران (ارائه مدل مفهومی). نخستین کنگره پیشگامان پیشرفت.

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

اربدیشت و خرداد ۱۳۹۳

فوزی، یحیی، مسعود معینی پور. (۱۳۸۸). مبانی و اهداف توسعه سیاسی از دیدگاه امام خمینی، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، سال ۶، شماره ۱۹، ۹۰-۶۳.

سعدآبادی، علی اصغر. (الف ۱۳۹۲). بررسی و تحلیل توسعه و پیشرفت سیاسی در سیره حکمرانی امام علی علیه السلام با رویکرد فازی. اولین کنفرانس بین‌المللی حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی.

سعدآبادی، علی اصغر. (ب ۱۳۹۲). راهبرد توسعه و پیشرفت اقتصادی در پرتو اندیشه‌های امام علی علیه السلام با رویکرد فازی. کنفرانس ملی تفکر بسیجی، پژوهش و اقتصاد مقاومتی.

سعدآبادی، علی اصغر. (ج ۱۳۹۲). سیمای توسعه و پیشرفت انسانی، در پرتو اندیشه‌های امام علی علیه السلام. چهارمین کنفرانس ملی پیشگامان پیشرفت.

طالبی، سجاد. (۱۳۹۱). الگوی پیشرفت اسلامی ایران، سیر تحول مفهومی و شاخص‌های کامل کننده چشم انداز آینده. نخستین کننگره پیشگامان پیشرفت.

لک زایی، نجف و غلامرضا اسم حسینی. (۱۳۹۱). الگوهای توسعه سیاسی با تأکید بر اندیشه های امام خمینی (ره)، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، سال نهم، شماره ۲۹. ۳۵-۶۰.

محمودی، وحید و وحید ماجد. (۱۳۹۱). برنامه ریزی توسعه پایدار شهری با رویکرد برنامه ریزی هسته‌ای (پیشنهادی برای برنامه ریزی توسعه پایدار شهری تهران)، فصلنامه راهبرد، سال بیست و یکم، شماره ۶۴، ۴۳-۷۲.

میرزایی اهرنجانی، حسن. علی اصغر پورعزت و علی اصغر سعدآبادی. (۱۳۹۲). مدیریت توسعه روستا؛ گذار به سوی روستای الکترونیک. انتشارات میدانچی.

مصباح یزدی، محمدتقی. (۱۳۶۸). آموزش فلسفه (دوره دو جلدی)، تهران، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی.

Braun, V. & V. Clarke. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2): 77-101.

Chang, Y. H. (1998). Transportation plan appraisal and decision making-discussion and application of the fuzzy theory, Hwatai, Taipei.

Chen, M. K., & Wang, S. C. (2010). The use of a hybrid fuzzy-Delphi-AHP approach to develop global business intelligence for information service firms *Expert Systems with Applications*. 37 :7394-7407.

- Davies, M.A.P.(1994). A Multicriteria Decision Model Application for Managing Group Decisions. The Journal of the Operational Research Society, 45: 47-58.
- Hsu T.H., Yang, T.H.; (2000). Application of fuzzy analytic hierarchy process in the selection of advertising media. Journal of Management and Systems, 7: 583-99.
- Kvale, S. (1996). Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing. Sage Publications, Thousand Oaks California
- Mikhailov, L. (2003). Deriving priorities from fuzzy pairwise comparison judgements“. Fuzzy Sets and Systems, 134: 365-385.
- Okoli C., Pawlowski, S.D. (2004). The Delphi method as a research tool: an example, design considerations and applications. Information and Management, 42: 15-29.